בשבת עוד חילוק אחר דבי דמאי קתני ושאר מעשר סמוך לו זה שעשיתי מעשר עשר תרומת מעשר עליו פי' מדה אחת שאני עתיד להפריש למחר יהא מעשר ושאר מעשר והיינו פי' יהא סמוך לו אותה מדה שעשיתי תחילה מעשר יהא תרומת מעשר על הכ' ומפריש למחר אותה מדה של תרומת מעשר ושותה הכל ואפילו אותם התשעה שהן מעשר למאן דאמר מעשר ראשון מותר לזרים ולרבי מאיר דאמר אסור לזרים אם הוא לוי שותהו אבל בודאי לא יועיל לו שהרי אינו יכול להפריש אותה מדה בשבת ובלא הפרשה אינו יכול לשתות אותם התשעה כדקתני אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא שותה טבלים למפרע ואם כן אם היה שותה המעשר כל כמה דלא הופרש הוה ליה כבקיעת הנוד אי נמי בודאי טבל הוא וזקוק ליתן המעשר ללוי לקיים מצות נתינה עוד יש חילוק דגבי דמאי קתני מעשר שני בצפונו או בדרומו וגבי כותים לא קתני אלא תשעה מעשר שני ואוקימנא להם מקום והיינו טעמא דקביעות מקום הוי כמו הפרשה ובבין השמשות איירי כדקתני בתוספתא (דמאי פ"ח) *וקורא עליו היום ובספק חשיכה מעשרין את הדמאי לא את הודאי ומהאי טעמא נמי לא קתני גבי כותים כדקתני התם ומחלל על המעות אלא ומיחל ושותה מיד פי' מתחיל או כמו שפירש הר"ר משולם ז"ל ומיחל בה"י מזוג מלשון סבאך מהול במים (ישעיה א) אבל לחלל אינו יכול כיון שלא קבע לו מקום כדתניא בתוספתא דמסכת מעשר שני [פ"ג] מע"ש שבחפץ זה יהא מחולל על איסר זה ולא קבע לו מקום ר' שמעון אומר קרא שם וחכ"א עד שיאמר בצפונו או בדרומו ומייתי התם עובדא דרשב"ג ורבי יהודה ורבי יוסי שנכנסו אצל בעל הבית אחד בכזיב והיה מחלל בענין זה ואמרו לו לא ואטול מעותיך השכרת מעות איבדת נפשות ואפילו רבי שמעון דאמר קרא שם י"ל דמיירי כגון שאמר בתוכו דחשיב כקביעות מקום דהאי כעין פלוגתייהו דפליגי במסכת תרומות (פ"ג משנה ה) ומייתי לה בפרק בכל מערבין (עירובין דף לז:) האומר תרומת הכרי זה בתוכו רבי שמעון אומר קרא שם ומפרש התם דכי אמר בתוכו כאילו אמר באמצעיתו דקבע מקום ולא כמו שפרש"י ומיחל מחלל דאינו יכול לחלל כדפרישית ועוד אם היה שותהו בחילול בלא הפרשה היה שותה טבלים למפרע כדפרישית לעיל וכן משמע הלשון דקאמר שאני עתיד להפריש אלמא כולהו צריך סופו להפריש וליכא למימר דשאני עתיד להפריש לא קאי אלא אתרומה דאי הוה אילא בלא הפרשה אם כן היתה מדמעת ואוסרת הכל אם כן מעשר ראשון נמי (*דכתיב) ביה תרומת מעשר וליכא למימר דאתרומה ומעשר ראשון קאי ולא אמעשר שני דמאיזה טעם הוה כן למימר הכי הא לא קתני אלא חדא זימנא שאני עתיד להפריש ואי קאי אחרי קאי אכולהו ועוד בתוספתא *קתני עשרה הבאים אחריהם תשעה הבאים אחריהם משמע אחריהן מן החבית ומיהו ההיא ראיה דתוספתא ודמסכת תרומה יש לדחות דכיון דמזכיר שמם התרומה והמעשר חשיב קריאת שם טפי ולא בעינן קביעות מקום ואיכא נמי למאן דאמר במסכת תרומות פ' שלישי (מ"ה) [האומר] תרומת הכרי ממנו עליו קרא שם ועוד תנן במסכת מעשר שני פרק רביעי (משנה ז) הפודה מעשר שני ולא קרא שם רבי יוסי אומר דיו ומיהו שאר הקושיות קשו לפרש"י ועוד דהך מתני' גופא בעיא קביעות מקום מדקתני סיפא בצפונו או בדרומו :

עשרה :מעשר ראשון, תשעה :מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי רבי מאיר רבי

ומיחל. מעשר שני על המעות, דמה שיש בידו לתקן, יתקן, ושותה מן התערובת, וכשיהיו לו כלים יפריש בם התרומה ומעשר דסמיך אבריה ולומר "זה היה התרומה, והאי שתה חולין" : לכשיבקש

עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני. לאו דווקא שהרי כיון שכבר נטל מן הק' שני לוגין לתרומה אינו עולה י' שלימים למעשר ראשון ותשעה למעשר שני מן הנותרים ואין לומר דחיישינן שמא הכותי תרם תרומה גדולה והכי אין למעט בשביל התרומה ממעשר ראשון וממעשר שני וצ"ע לתקן עדיין אותם שני לוגין דשמא כבר הרמה התרומה ונמצא שהם זקוקים למעשר והמעשרות נמי צריך לחזור ולתקן דילמא הוה ליה מרבה במעשרות אין לומר כן דאם תיקן הכותי תיקן כראוי ואם לא תיקן לא תיקן כלל כדפי' לעיל :

דברי ר' מאיר. משמע הכא דאית ליה לר' מאיר ברירה וכפ' יש בכור (בכורות דף מח.) אמר דסבירא ליה כרב אסי דאמר האחין שחלקו מחצה יורשים ומחצה לקוחות דמספקא ליה אי כיורשים אי כלקוחות אלמא מספקא ליה אי אית ברירה אי לא ויש לחלק בין הכא שמתנה ומברר דבריו להההיא דהאחין שחלקו שאין מתנין ומבררין כלום וההיא מיתרצא דרבא מוקי התם ר' מאיר ור' יהודה כרב אסי ובפ' כל הגט (גיטין דף כה:) קאמר רבא דתרוייהו אית להו ברירה וכן יש לתרץ דשמואל דאמר בפ' בתרא דביצה (דף לז:) דאפילו בדרבנן לית להו ברירה גבי שנים שלקחו חבית ובהמה בשותפות ובפרק מי שאחזו (גיטין דף עה:) אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ואם לא מתי וכו' ולכי מיית הוי גיטא אלמא דאפילו בדאורייתא אית ליה ברירה דכי האי גוונא דייקינן בר"פ כל הגט (שם דף כה:) ופרש"י שם הטעם דחשיב ליה ברירה משום דהאין זה כשאר תנאים שאדם מתנה בגט שבידו לקיימו כשהוא מתנה עליהם וכשנתקיים התנאי הוי גט למפרע דהתם לאו משום ברירה הוי גט אבל הכא דאין בידו ובשעת התנאי הוא ספק והתנאי מתקיים מאליו אי לאו משום ברירה לא הוי גט עכ"ל והא דפריך בפ' בכל מערבין (עירובין דף לז:) אלא מעתה היו לפניו שני רמונים של טבל ואמר אם ירדו גשמים היום יהא זה תרומה על זה [ואם לאו יהא זה תרומה על זה] הכי נמי דלא הוי תרומה דמשמע שפשוט לו דהויא תרומה למאן דאית ליה ברירה קאמר אי נמי אפילו למאן דלית ליה ברירה קאמר כיון דמתנה בין ירדו בין לא ירדו חשיב טפי והשתא לפי החילוק שחילקנו בין היכא שמברר דבריו להיכא דלא קאמר מידי ניחא נמי דשמואל דבההיא דחבית ובהמה לא קאמר מידי וא"ת א"כ מאי פריך במחובר (ב"ק דף סט:) דר' יוחנן אדר' יוחנן דאית ליה ברירה בההיא דכל המתלקט ובההיא דהאחין שחלקו לית ליה ברירה לישני דיש חילוק בין היכא שמברר דבריו כההיא דכל המתלקט ואחר בו הגמרא מתוך קושיא זו יש לומר משום דניחא ליה למימר לעולם כל הנלקט כדקתני במשנה וניחא ליה נמי למימר לא תיפוך ועוד כי הוה משני נמי הכי אכתי הוה קשה ליה מההיא דכל הגט (גיטין דף כה:) דדייקינן התם דרבי יוחנן לית ליה ברירה דאמר אף אחרון נמי אין פוסל אע"ג דהתם נמי מברר דבריו ומתנה לאיזה שתרצה אגרש בו ומיהו כי עביד התם גריעותא בתרי מילי דר' יוחנן הוה מצי למימר אי איתמר ההיא דהאחין שחלקו ה"א התם הוא דאין ברירה משום דלא מברר דבריו אלא בלאו הכי עביד גריעותא שפיר ועוד יש לתרץ ההיא דשמואל בענין אחר דבגיטין הדבר עומד להתברר שהרי או יחיה או ימות אבל ההיא דחבית ובהמה שמא לא יחלקו לעולם וכן אנו צריכין לומר דלא תיקשי דר' יוסי דהכא אדרבי יוסי בפרק מי שאחזו (שם דף עג:) דקאמר מה היא באותן הימים ר' יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת ולכי מיית הוי גיטא אלמא יש ברירה ומיהו בלאו הכי לא קשה דמצי לחלק בין היכא דתולה בדעת עצמו לית ליה ברירה אבל היכא דתולה בדעת אחרים בהקדוש ברוך הוא שחייו ומותו תלוי בידו יש ברירה ולמאן דלא מפליג בין דעת עצמו לתולה בדעת אחרים לישני דטעמא דר' יוסי הכא משום בקיעת הנוד אבל קשה למאן דלא מפליג דשמעינן לרבי יוסי דלית ליה ברירה אע"פ שמתנה ומברר דבריו בפ' בכל מערבין (עירובין דף לז:) האומר מעשר שני שיש לי בבית יהא מחולל על סלע שתעלה בידי מן הכיס רבי יוסי אומר לא חילל ולפי תירוץ שני שתרצנו אליבא דשמואל ניחא דבפרק מי שאחזו עומד להתברר או יחיה או ימות אבל התם שמא לא תעלה סלע בידו מן הכיס דשמא יגנב או יניח אותו כך לעולם ומה שהוצרכנו לחלק אליבא דשמואל דבפרק מי שאחזו (גיטין דף עג:) אית ליה ברירה היינו לפרש"י דפי' דבכי האי גוונא נמי שייך ברירה ולא דמי לשאר תנאי דעלמא אבל אי אמרינן דכל דבר שהוא כעין תנאי לא שייך ביה ברירה כי ההיא דשמואל דמי שאחזו (שם) לא קשה מידי והא דדייק בפרק כל הגט (שם דף כה:) מההיא דמה היא באותן הימים וכו' ולכי מיית הוי גיטא אלמא יש ברירה היינו משום דמוקמינן לה בפרק מי שאחזו (שם דף עג:) באומר מעת שאני בעולם כלומר שעה אחת קודם למיתתו אם ימות ואם כן בשעה שיש לו גט לחול לא מוכחא מילתא אם חייל אם לא אלא שלאחר מיתה אמרינן הוברר הדבר למפרע שזו היתה שעה אחת קודם למיתתו ומיהו קשה מההיא דאם בא חכם למזרח שהוא דרך תנאי וקרי ליה ברירה ויש לחלק לפי שמניח שני עירובין ואין נראה ועוד קשה הא דאמר בפרק כל הגט (שם דף כה:) הריני בועליך על מנת שירצה אבא שהוא דרך תנאי וקרינן ליה ברירה אלא פרש"י עיקר דהא על גב דדרך תנאי הוא כיון דתולה אותו בדבר שאינו בידו קרינן ליה ברירה :

רבי

[מש"ס ליתא אלא כמו שכתבנו מצפ"ן]

נ"ל דספיקא

[פ"ח דדמאי]

שלמים על שלמים פירוש ויאמר כל המעות לחולין ויתן לכל מוכר כפי חלקו אבל לא היה יכול ליתן כל המעות על הבהמה כשלוקחו ויאמר ולא הבהמה תהיה עשר התחלת דכא ודאי לא מהני מידי ועוד פירש ריב"א שאין לפרש דהכי פריך שלקחו כל הקינין כאחת ואמרו מעות שבשופר שעתידין להיות עד אחר בקרבה יהיו מחוללין על קינין אלו ומעות של אותן שעתידין למות יעמדו בקדושתן ולא יתחללו על האחרים ואותן קינין עדיין הם חולין ועכשיו סובר סובר שכל אותן שקרבו כבר מתים הוקדשו ואותם שבאלו ומתו סובר סדבר שהקינין שעדיין חולין הן שאותן ואח"כ לוקחין מעות שבשופר הן מנגד אותם של מתים ואומרים אם כשאלו מעות של מתים בשופר א) אלה שהם בידים הרי הן מחוללין על מעות הקינין שלנו של השופר שכבר הם חולין שנתחללו על הקינין ואותם לא יתחללו אלא יושלך לים המלח דאין חילול מועיל בהם כמו איסורי הנאה שאין להם פדיון והביא ראיה על זה מדתנן במס' ומייתי בפרק התערובות (דף עב) כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אפילו באלף ימותו כולן שהמערבו בשור שנעבדה בו עבירה ירעו עד שיסתאבו כו' מכלל דבריעה אין להם פדיום אפילו נפל בהן מום מדלא קתני ירעו מיהו יש לחלק בין מעות דהכא לבהמה דהתם שאין לה פדיון לפי שיש לה קדושת הגוף וגם לאחר פדיון אסורה בגיזה ועבודה ועוד שיש לנו לקיים שהם מצוה הכתובה לכיפה לסקול השור והאי טעמא לא שייך הכא אבל הביא עוד ראיה ממסכת נזיר פרק מי שאמר (דף כו.) דקתני התם מי שהיה מחויב חטאת ואמר הרי עלי עולה והפריש מעות כו' עד סתומין ילכו לים המלח פי' כולן דהוי תליים אפילו מפורש נמי ילכו דמי חטאת לים המלח ולמה ילכו כולם לים המלח יקח בהמה אחת ויאמר דמי עולה יהו מחוללין על בהמה זו בכל מקום שהן ויקח אלה המעות ויאמר אם אלו של עולה מוטב ואם לאו יהו מחוללין על של עולה ויתנם למוכר והשאר יוליך לים המלח אלא ש"מ שאין להם פדיום. ריב"א : ונברור ויסקול ויעשה נכר. וא"ת ולמה ישליך אותם במים והא אמרינן בפרק ולד חטאת (דף יח.) ובפרק הריני נזיר (דף כד:) מעות סתומין יפלו לנדבה והני סתומין הן דהא מפורשין הן הא דמי חטאת ועולה מפורשין זה בזה ואפילו הן בצרורות מ"מ לא ידע איזה שני דינרין לחטאת ואיזה שני דינרין לעולה ועוד למה לי למימר ר' יהודה לית ליה ברירה אפילו אין ברירה יכולין לתקן ויפלו של מת לנדבה שיקחו כל מעות החיים ויאמרו דכל היכא דאיתנהו יהו מחוללין על הקינין שלנו ושל מת אם הם מעות שבאלו בשופר מוטב ואם לאו יתחללו כל היכא דאיתנהו על אותם שבשופר שאתחללו כבר על הקינין ושל מת יתחללו עליהם ויפלו (לנדבה ב) והך תקנתא יכולה להיות אם קנו קינין אחר שמת אבל אם קנו קינין קודם שמת ואחר כך מת קודם הקרבה אי אפשר לו לתקן אלא על ידי ברירה שיקרבו אותם מתחילתם לשם אותם שהם עתידין לחיות עד אחר הקרבה ואותם שמתו קודם הקרבה הוברר הדבר שלא נקנו לצרכם וי"ל שלעולם מפורשין הן כיון שאומר אלו לחטאתי ולעולתי והן בכיס אחד כדאמרינן בנזיר בההיא שמעתתא אמר רב חסדא לא שנו דאמרת מפורשין לא תימא עד דאמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי ואלו לשלמי פי' ולאו מניחן יחד אלא אפילו אמר אלו לחטאתי ולעולתי ולשלמי מפורשין הן ואיכא דאמרי אפילו אמר אלו לחובותי מפורשין הן כיון דלא אמר אלו יהו לנזירותי ולנדרי. מ"ר. ועוד דבלאו הכי נמי כמפורשין הן שאם בן נזירות יקנה הכהן קן אחד מאותן המעות שבי בני יונה ויאמר מעות חטאת יהו מחוללין על זו ומעות עולה על זו ואם מעורבין מעות כולם (בלא) בשופר בלא בצרורות בשעה שיקח אותם הכהן קן ראשון מטל ד' זוזי ויאמר שיתחללו מעות הראשון של קן זה דמי חטאת על יונה זו ודמי עולה על זו כל היכא דאיתנהו ואם הם אלה שבידי מוטב ואם לאו יתחללו אותם שבידי על מעות שבידי של ראשון שאלותי כבר על הקן וכי האי גוונא פרישית לעיל אם מעמיד מעות של שופר בלא צרורות כדפי' ה"ר אלחנן : ונישקול ארבע זוזי ונישדי בנהרא. פירש רש"י ארבע זוזי היינו חד סלע שהיו הקן והפרידה כוי שני דינרין שהוא רובע סלע לזוזי דהוי ח' דינרין והיינו הא דאמרינן בכריתות (דף ח.) ועמדו קינין בו ביום ברבעתיים אי רבעים לשתי פרידות ואמרינן נמי (שם דף ט.) גר בזמן הזה צריך שיפריש רובע לקינו וק"ל מדאמרינן בפרק שני דכריתות (דף י:) בשמעתא מיכן אמה דן לעשירית האיפה בפרוטה מדאמר רחמנא ת"ל בן שתי שנים בכסף שקלים מכלל דכבש בן שנתו בסלע ומדחס רחמנא עליה דדלות למיכר משית עשר בעשירית דהאן ועמדו קינין בו ביום ברבעתיים הם רחמנא כו' אלמא רבעתיים היינו משיאסר בסלע והיינו רובע בדינר וא"ת והא אמרינן בב"מ פרק הזהב (דף נג.) בדינר עד רובע ומפרש התם רובע שקל מדלא קאמר עד רביע ומאי קושיא י"ל דהתם דייק מדמזכיר דינר הוה ליה למימר רביעית ומדקאמר רובע ש"מ רובע שקל קאמר אבל בעלמא הוי רובע רביע דינר וא"ת א"כ אמאי נקט ד' זוזי כדרך התלמוד כמו (ב"מ דף סט:) שקול ארבע זוזי וסב לפלניא ועל (דף כב:) ומשמע דדוקא קאמר כדאמרינן בחגיגה מעה כסף בפ"ק דחגיגה (דף ו.) הכיה דהתם דאמר כבש בסלע ק"ל מדאמרינן בריש איזהו מקומן (זבחים דף מח.) דאתאת בת דנקא וכן בכריתות פרק דם שחיטה (כ.) מפני מה לא נתנה תורה שיעור למחוסרי כפרה שמא הוזלו טלאים ואין להם תקנה לאכול בקדשים וי"ל דמצוה מן המובחר בסלע אבל לכל הפחות יש לך להביא בת דנקא ועוד קשה לרבי דאמרינן בפרק בתרא דמנחות (דף קו:) כבש יביא הוא ונסכיו ואילו בפרק שני דכריתות קאמר חטאת יולדת שהיא ממחוסרי כפרה שהוא בסלע בסלע אלמא כבש עם הנסכים בסלע וי"ל דלעולם הוי סתם כבש בסלע בין יש בו נסכים בין אין בו נסכים. מ"ר : ונישקול ארבע זוזי ונישדי בנהרא. ויש ספרים דגרס לנהרא וכיה דע"י שחיקה קאמר כדאמרינן בפסחים בפרק כל שעה (דף כח.) דכין לרבה וכין לרב יוסף בשאר נכרות בעי שחיקה או יוליך לים המלח במפין וכמר גבי הסדים מעות לאירוזתו ומה יוליך הנאה לים המלח וגם בזמן הזה כשאנו מחללין כרם רבעי צריך לשחוק הפרוטה ולהשליכה לנהר. מ"ר : ה"ג דמאי הלוקח יין וכו'. וברייתא היא דמשנה לא מסיים בה דברי רבי יהודה וכו' : **מבין** הכותים. וקודם שגזר ר"מ על יינן כפירוש רש"י וא"ת מ"מ לר' יוסי [אע"ג שגזרו על יין דנכרים] לא גזרו על יין דכותים לפי שלא הוחזקו לנסך אחר ע"ז כדאשכחן גבי בנות ור' שמעון דהכא סבר כדברי אליעזר כמו שמסורש בפרקי דרבי אליעזר (פ' לח) לפי שהיו הם מסכסכין בגוי הבית מ"מ על יינם לא גזרו. מ"ר : כותים הוזו מעריסתן וגם כמת נכרים שהיא בפרק בתרא דדמאי (מ"א) כמזמין את חבירו **מבין** הכותים. אבל מעשר הארץ הוא ודאי מפריש תרומה גדולה כדאמרינן בסוטה (דף מח.) ולא אמרו נמי כמו שאמר אחר מודה שמא יבקע הנוד כו' ואי בשבת מה יש שיאכל אלו ואלו מתמינו על המעשרות ועוד כל זמן שלא לחוש ושלא יפריש בשעת שתיה. מ"ר . ומה שנחשדו כותים על התרומות ומעשרות היינו משום דלית להו לפני עור לא תתן מכשול : (ע"כ שייך לדף נה ע"ב)

הופרש אינו רשאי ליתנו לא לכהן ולא ללוי וה"ר אליהו פירש דדרשי עשר מעשר ולא מוכר תבואה ולא לוקח כדדרשינן בהשוכר את הפועלים (דף פח:) :

עשרה מעשר ראשון. וא"ת כיון שהפריש כבר שני לוגין אם כן אין העשרה של מעשר שלימין וי"ל דיעשה מדות קטנות אי נמי כי שני לוגין אינו אלא בספק כי שמא הפריש הכותי תרומה למאכלו וצריך להפריש ממנה

אלו

א) מוטב ואם אלה הם בידים כו' : ב) נ"ל ולזה י"ל דהך : ג) נ"ל במגילה ובנזיר :